

ANDRZEJ KRUSZEWICZ

TAJEMNICE
ptasiej alkowy

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji. Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Opieka redakcyjna: Ewelina Burska

Projekt składu i skład: Sabina Suchy

Zdjęcia wewnątrz książki pochodzą ze stron: Shutterstock.com, Adobestock.com, zdjęcie na stronie 241 ©Juan Carlos Vindas/Moment/Getty Images, zdjęcie na stronie 342 pochodzi z archiwum autora

Wydawnictwo Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: editio@editio.pl

WWW: <http://editio.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://editio.pl/user/opinie/tajpta>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-283-4366-5

Copyright © Helion SA 2021

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to!» Nasza społeczność](#)

Spis treści

Wstęp 5

Dlaczego samce
są piękniejsze od samic? 11

Jak zostać ojcem? 25

Dlaczego ptaki śpiewają? 53

Muchołówka żałobna
Ficedula hypoleuca 67

Kos
Turdus merula 81

Pokrzywnica
Prunella modularis 95

Podróżniczek
Luscinia svecica 109

Kukułka
Cuculus canorus 121

Wodniczka
Acrocephalus paludicola 135

Remiz
Remiz pendulinus 147

Kurobród siodłaty
Philesturnus carunculatus 163

Bocian biały
Ciconia ciconia 171

Rybitwy białowąse
Chlidonias hybrida 183

Indyki
Meleagris gallopavo 193

Barwnica
Eclectus roratus 205

Altanniki
Ptilonorhynchidae 215

Cudowronki
Paradisaeidae 227

Kusogorzek miotlasty
Machaeropterus deliciosus 241

Dzioborożce
Bucerotidae 249

Bezgrzebieniowce
Ratitae 259

Mornele, płatkonogi,
długoszpony i złotosłonki 277

Amadyńce, zeberki
i inne astrylidy 291

Wdówki
Viduidae 305

Dymówka
Hirundo rustica 313

Wróble
Passeridae 327

Zakończenie 341

WSTĘP

Postęp wiedzy o otaczającym nas świecie sprawia, że jednemu, nawet bardzo wydajnemu umysłowi trudno jest ogarnąć wszystko i być na bieżąco w każdej dziedzinie. Wiedza zdobyta w szkole to przeszłość, a czasem nawet archaizm. W moim przypadku od szkoły podstawowej zmieniły się nazwy wszystkich krajów ościennych Polski, ubyła jedna planeta w układzie słonecznym, ptaki „uzyskały” wdech, a mózg okazał się zdolny do regeneracji i rozwoju. Moi nauczyciele ze szkoły podstawowej i średniej uczyli mnie rzeczy nieprawdziwych. Bywało, że podczas lekcji lub wykładów posiłkowali się pożółkłymi kartkami i zdartymi notatnikami, czyli już na starcie oferowali uczniom wiedzę starą, a być może wręcz przestarzałą. Metody nauczania też nie były miłe. Wbijanie nazw na pamięć, kary, dwóje i pały. Filmów nie było, komputery nie istniały, a jedynymi pomocami naukowymi, jakie lubiłem, były mapy. Przystawałem je jednak lubić, gdy nauczyciel geografii brał mnie do tablicy i kazał pokazać Jenisej, Don lub Jangcy, Góry Dynarskie lub nazwać dopływy Sanu. Ciekawe, czy wiedziałby, jak nazywa się stolica Burkina Faso i jak się teraz określa Birmę. Ostatnio widziałem reklamę nowoczesnych pomocy szkolnych. Były oferowane nauczycielom pod hasłem: „Ucząc dzieci wczorajszymi metodami zabieramy im jutro”. Jakie to mądre!

Tak jak wspomniałem, przeciętny obywatel świata nie może być na bieżąco ze wszystkim. Jeśli ma jakieś hobby lub pracuje naukowo, to będzie ekspertem w swojej ulubionej dziedzinie. I tylko w takim, wąskim zakresie będzie wiedział wszystko. Dobrze gdy ma chęć dowiedzenia się czegoś o minerałach, planetach, roślinach lub zwierzętach. Dlatego tak cenne są publikacje, które w przystępny sposób dokonują przeglądu wiedzy w jakiejś dziedzinie. Ekologia behawioralna, krytykowana przez starą gwardię naukowców jeszcze przed ćwierćwieczem, rozwija się teraz jak mało która gałąź wiedzy biologicznej. Nie da się śledzić wszystkich publikacji z tej, zdawałoby się wąskiej dziedziny. Nawet tutaj są specjalizacje, odrębne, i to liczne, naukowe czasopisma i konferencje. Kiedyś zaznaczyłem w kalendarzu wszystkie w miarę ważne konferencje i kongresy ornitologiczne. Tak, tylko ornitologiczne! I wyszło na jaw, że wiele terminów zachodzi na siebie i nie da się być na wszystkich spotkaniach, a poza tym, gdybym chciał być na wszystkich, to praktycznie nie bywałbym w domu. Nie da się więc być na wszystkich konferencjach i sympozjach naukowych poświęconych ornitologii i naprawdę nie da się czytać na bieżąco wszystkiego, co ornitolodzy napisali na temat ekologii behawioralnej. Dlatego warto czytać opracowania przeglądowe, ale trzeba mieć świadomość, że nawet one nie wyczerpują aktualnych wiadomości i nie opierają się na najświeższych publikacjach.

Ta książka nie ma naukowych ambicji. Jej zadaniem jest przybliżenie wiedzy znanej tylko wąsko wyspecjalizowanym fachowcom i odkrycie tajników ptasich zwyczajów godowych osobom tylko ogólnie zainteresowanym przyrodą. Dlatego unikam naukowego slangu, tabel i wykresów (podaję jednak czasem nazwy naukowe ptaków, by ułatwić wyszukanie wiedzy na ich temat – w razie takiej potrzeby u dociekliwego Czytelnika). Jeszcze przed ćwierćwieczem taka wiedza była obca nawet utytułowanym profesorom biologii.

Pamiętam, jak wybierałem się na moje pierwsze stypendium do Norwegii, gdzie miałem badać wpływ pasożytów na dobór naturalny i płciowy u muchołówek. Był rok 1990, ja świeżo po doktoracie i pełen pomysłów. Dyrektor instytutu, w którym pracowałem, wziął mnie na dywanik i spytał, po co tam jadę i co mam zamiar tam badać. Opowiedziałem o teorii Hamiltona i Zuk, o pasożytach krwi i o tym, że mają one ewolucyjny wpływ na rozwój ozdób u samców. A ten utytułowany profesor powiedział wprost: „Przeć się to bzdura. Proszę jechać, ale proszę nie wierzyć w takie brednie”. Już wtedy ukazywały się na świecie setki publikacji na ten temat. Głównie były to rozważania teoretyczne i drobne analizy. Nikt gruntownie tego nie zbadał, a ja miałem taki zamiar i go po kilku latach zrealizowałem w zespole kierowanym przez profesora Tore Slagsvolda z Oslo. Przyrzekłem jednak nie wierzyć i okazało się to niezwykłym napędem do moich działań. Wiara czyni cuda, ale w nauce brak wiary to cudowny napęd do badań.

Proszę czytać tę książkę ze świadomością, że jest to tylko próba uchylecia zasłony skrywającej naprawdę wielkie tajemnice, które czekają na swych odkrywców. Każdy uważny obserwator może we własnym ogrodzie lub pobliskim parku obalić istniejące teorie i sformułować nowe. Wystarczy patrzeć i rozumieć, co się widzi. Patrzeć z reguły przychodzi łatwo. Ze zrozumieniem może być trudniej, gdyż rodzą się kolejne pytania i dalsze wątpliwości. Zwykły wróbel lub kos może okazać się skarbnicą tajemnic. By je odkrywać, trzeba być choćby odrobinę wtajemniczonym w sekretne życie ptaków. Zajrzyjmy więc na początek do ptasiej alkowy.

Andrzej G. Kruszewicz
Władysławów, styczeń 2021

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Każda pliszka swoją ogonką chwali...

...ale nie każdy z nas wie, dlaczego pliszka to robi. Owszem, podejrzewamy, że chwalenie ogonka, prezentacja piórek, tańce na chodnikach i trawnikach miast oraz dobywające się z dziobków trele mają coś wspólnego z ptasimi zalotami, ale to właściwie wszystko. Lubimy ptaki, doceniamy je i trochę nawet zazdrościmy im lotniczych umiejętności, a mimo to wcale dobrze nie znamy naszych skrzydlatych braci mniejszych. I ręka w górę, kto miał kiedykolwiek okazję zajrzeć do ptasiej alkowy?

Że to nieładnie zaglądać komuś, hmm... do gniazdka? Ładnie nieładnie, za to jak ciekawie! Ileż można zaobserwować i jakie wnioski z tych obserwacji wyciągnąć! Weźmy pierwszą z brzegu sprawę. Taka płeć piękna. U ludzi wiadomo — panie. U ptaków przeciwnie — panowie. Dlaczego? Albo ptasi śpiew — kosztochłonny, wymagający i jeszcze zwraca na pieśniarza uwagę drapieżników. Komu i do czego jest właściwie potrzebny, bo nie służy przecież umilaniu naszego życia, prawda?

W *Tajemnicach ptasiej alkowy* dr Andrzej Kruszewicz, dyrektor Miejskiego Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, z wykształcenia lekarz weterynarii, z zamiłowania ornitolog, odkrywa przed nami tajemnice pierzastych mieszkańców naszych ogrodów i parków, a równocześnie zachęca do prowadzenia samodzielnych obserwacji. W naturze, z lornetką i głową w chmurach. Czy może być coś przyjemniejszego niż podglądanie ptaków?

 editio

 Księgarnia internetowa:
<http://editio.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://editio.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
• <http://editio.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach:
• <http://editio.pl/nowosci>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: editio@editio.pl
<http://editio.pl>

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-283-4366-5

9 788328 343665

Cena 59,00 zł